

NETTSEMINAR

28. 11. 2023

DRIKKEVANN:

Ta med Mattilsynet i planleggingen

PLAN- OG BYGNINGSLOVEN § 3-2

VI SOM SNAKKER I DAG

**Bjørg Voje
Heieren**

SENIORINSPEKTØR

**Olav
Vatn**

SENIORRÅDGIVER

**Marit Beseth
Nordeide**

SENIORINSPEKTØR

AGENDA for dette møtet

Nye nasjonale forventninger til planlegging

Nye nasjonale mål for vann og helse

Mattilsynets saksområde inn i kommuneplanens arealdel

Hva forventer Mattilsynet av kommunene?

Kommunens plikter i forbindelse med beskyttelse av drikkevann

Mål med dette nettseminaret

- At du kjenner til Mattilsynets forvaltnings- og ansvarsområder
- At du vet når du skal involvere Mattilsynet
- At du kontakter oss når du er i tvil
- At arbeidet ditt med plan og drikkevann blir enklere og mer effektivt

MATTILSYNETS OPPGAVER

som sektormyndighet

Sikre trygt drikkevann

Fremme god dyrevelferd og
respekt for dyr og fisk

Fremme god helse hos
planter, dyr og fisk

Sikre helsemessig
trygg mat

Helhetlig forvaltning av vannkilden

- relevant regelverk

Drikkevanns-
forskriften

Plan- og
byggnings-
loven

Vann-
forskriften

Vannressurs-
loven

Forurensnings-
loven

Folkehelse-
loven

Klausulering
....

Dette sier LOVEN

Deltagelse

Alle offentlige organer har rett og plikt til å delta i planleggingen når den berører deres saksfelt (jf. PBL § 3-2 tredje ledd).

Involvering

Mattilsynet skal involveres i alle plansaker som berører våre fagområder, og vi kan gi faglige råd og merknader der vi mener det er nødvendig (jf. PBL § 5-2 første ledd).

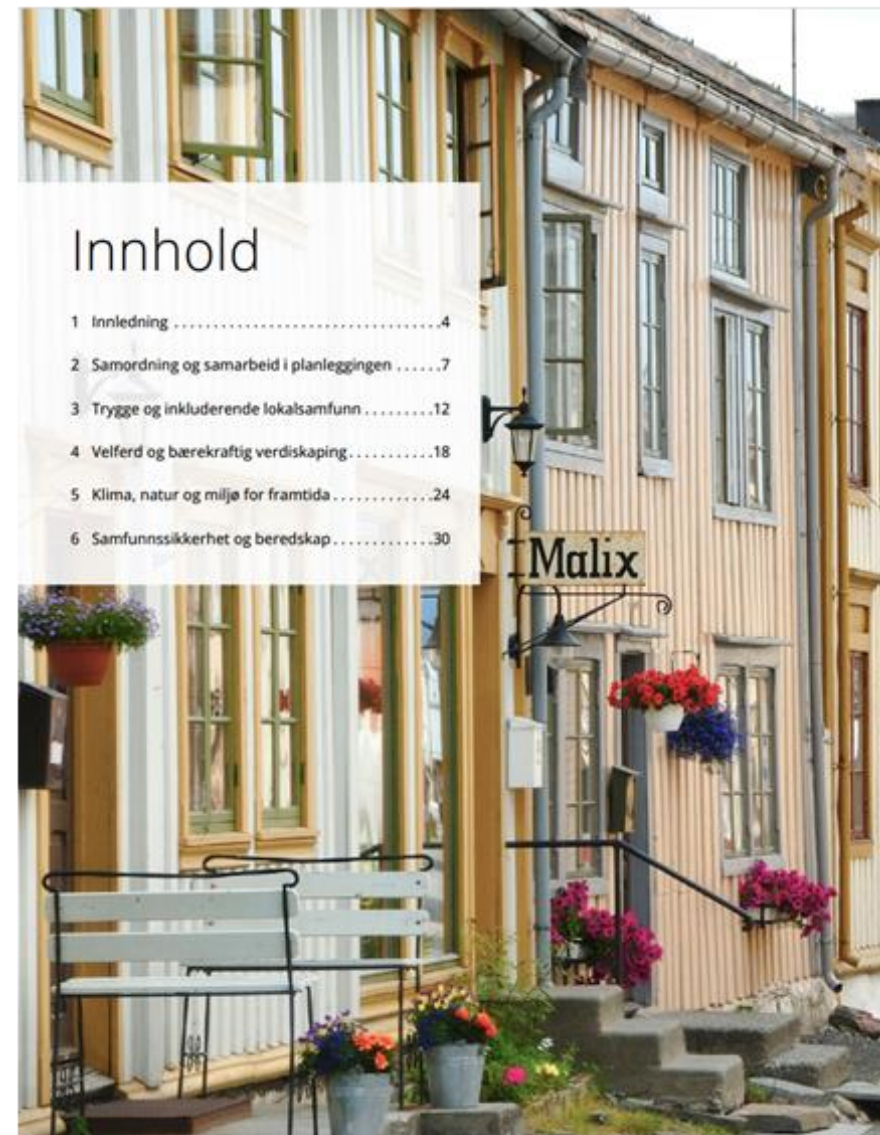
Innsigelse

Mattilsynet kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning for våre saksområder (jf. PBL § 5-4 første ledd).

Nasjonale forventninger til planlegging

Kommunal- og distriktsdepartementet

1

Kommunene har ansvar for å sikre husholdningene og næringslivet tilgang på tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann.

4

Det kan også bidra til å redusere behovet for rensing ved produksjon av drikkevann.

2

Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur for vann og avløp er en viktig del av kommunale planer.

5

En robust vannforsyning er avgjørende for samfunnssikkerheten.

3

Vannforekomster som benyttes til vannforsyning må beskyttes mot forurensning med hensynsoner med tilhørende planbestemmelser.

6

Det er viktig at den kommunale sektor- og arealplanleggingen ses i sammenheng.

Nasjonale forventninger

til regional og kommunal planlegging (pbl. § 6-1)

Kapittel 6.4 Rent og trygt drikkevann

Vannforskriften: økt fokus på å beskytte og forbedre tilstanden i vann

Nasjonale føringer for vannforvaltning
(2019):

Alle overflate- og grunnvannsforkomster som benyttes til uttak av drikkevann ... bør ha fått avsatt hensynssoner med tilhørende planbestemmelser.

Vannforvaltningsplaner for 2022-2027 har regionale retningslinjer etter pbl og vannforskriften som skal bidra til å sikre drikkevannskildene:

Kommunene skal i sin plan- og enkeltsaksbehandling sikre drikkevannskildene for dagens og framtidens behov.

Regjeringens forventninger

“Kommunens drikkevannsforsyning skal inngå i vurderingen av samfunnssikkerhet i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Drikkevannskilder tas hensyn til og sikres i planlegging, blant annet for å redusere behovet for vannrensing.”

KOMMUNEPLANENS AREALDEL (KPA)

Drikkevannsforskriften § 26:

Kommunen skal ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen.

Kommunen som planmyndighet skal vurdere behovet for restriksjoner.

Kommunen er pålagt å vurdere drikkevannshensynet i planarbeidet etter plan- og bygningsloven.

Drikkevannsforskriften § 12:

Vannverkseierne skal informere berørte kommuner hvis nødvendige beskyttelsestiltak i vanntilsigs-området eller råvannskilden krever handling fra kommunen.

Vurdering av behovet for å innføre hensynssoner rundt råvannskildene.

Klare forventninger til at råvannskildene beskyttes mot forurensning.

Planlegg for drikkevann i KPA

EKSEMPLER:

Krav til
at gjeldende VA-norm anvendes

Krav til
rammeplan for vannforsyningen

Krav til
private fellesanlegg for vann og avløp (der det ikke er kommunale anlegg)

Krav til
at fritidsbebyggelse skal kobles til fellesanlegg (kommunalt/andelslag)

Krav til
at VA-anleggene skal dimensjoneres for helhetlig utbygging

Krav til
at det er byggegrensler mot offentlige VA-anleggene og ledniger

Krav til
rekkefølgebestemmelser

Mattilsynets andre saksområder i kommuneplanens arealdel

DYR

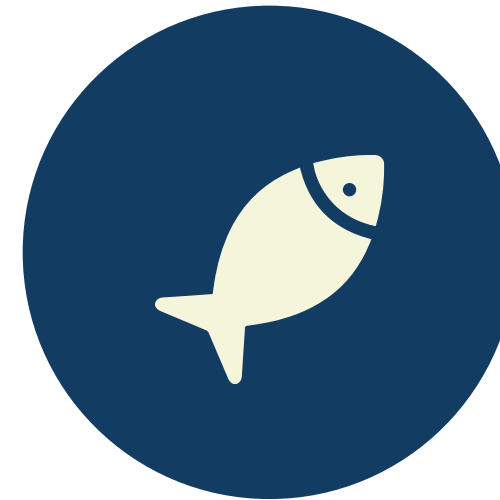
Smittespredning
Dyrevelferd

PLANTER

Smittespredning
Planteskadegjørere

FISK

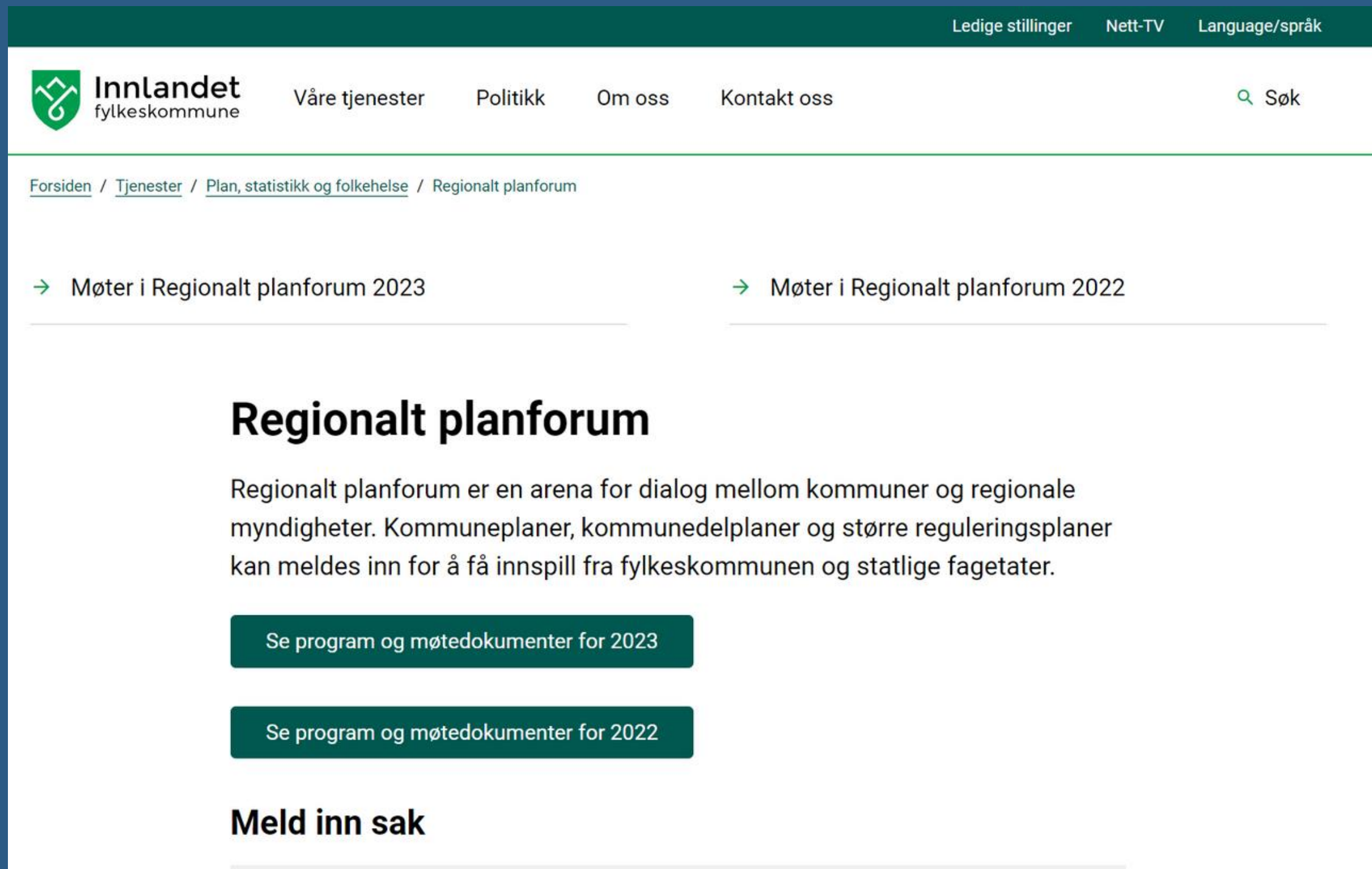

Smittespredning
Forurensning
Kystsoner og
vannforvaltning

Tips!

REGIONALT PLANFORUM

God og nyttig arena for å diskutere plansaker så tidlig som mulig i planprosessen.

The screenshot shows the website for Innlandet fylkeskommune. At the top, there is a dark green navigation bar with links for "Ledige stillinger", "Nett-TV", and "Language/språk". Below this is a white header with the Innlandet logo and navigation links: "Våre tjenester", "Politikk", "Om oss", and "Kontakt oss". A search bar with the text "Søk" is also present. The main content area has a breadcrumb trail: "Forsiden / Tjenester / Plan, statistikk og folkehelse / Regionalt planforum". Below the breadcrumb, there are two links: "→ Møter i Regionalt planforum 2023" and "→ Møter i Regionalt planforum 2022". The main heading is "Regionalt planforum". The text below explains that the forum is an arena for dialog between municipalities and regional authorities, and that plans can be submitted for input from the county and state. There are two green buttons: "Se program og møtedokumenter for 2023" and "Se program og møtedokumenter for 2022". At the bottom, there is a section titled "Meld inn sak".

Ledige stillinger Nett-TV Language/språk

Innlandet fylkeskommune Våre tjenester Politikk Om oss Kontakt oss Søk

Forsiden / Tjenester / Plan, statistikk og folkehelse / Regionalt planforum

→ Møter i Regionalt planforum 2023 → Møter i Regionalt planforum 2022

Regionalt planforum

Regionalt planforum er en arena for dialog mellom kommuner og regionale myndigheter. Kommuneplaner, kommunedelplaner og større reguleringsplaner kan meldes inn for å få innspill fra fylkeskommunen og statlige fagetater.

Se program og møtedokumenter for 2023

Se program og møtedokumenter for 2022

Meld inn sak

A hand is pouring water from a clear glass pitcher into a clear glass. The water is captured mid-pour, creating a dynamic splash and bubbles in the glass. The background is a bright blue sky with soft, white clouds. The entire image has a semi-transparent blue overlay.

TAR VI DRIKKEVANN FOR GITT?

Nasjonale mål for vann og helse

Nasjonale mål 2014

Regjeringen vedtok i 2014 nasjonale mål for vann i Norge. De er et resultat av WHO's Protokoll for vann og helse. Målene er vedtatt for å oppnå en tilstrekkelig forsyning av rent vann og tilfredsstillende sanitære forhold for alle.

Nye nasjonale mål 2023 (?)

De nasjonale målene er revidert og et forslag ligger hos departementene. Det er utarbeidet en tverr-sektoriell gjennomføringsplan med tiltak for å oppnå målene i forslaget.

NASJONALE MÅL FOR VANN OG HELSE MED GJENNOMFØRINGSPLAN

Målsettinger og tiltak under Protokollen for vann og helse

Mattilsynet, Miljødirektoratet og Folkehelseinstituttet
Mars 2023
Revidert forslag 8. juni 2023

Noen av forslagene til NYE

NASJONALE MÅL

Kommunal samfunnsplanlegging skal sikre innbyggerne trygt drikkevann og ivareta drikkevannhensyn i arealplanleggingen.

Kommunens overordnede beredskapsplaner skal sikre alternativ drikkevannsforsyning for alle, om nødvendig som et samarbeid.

Kommunene skal ha helhetlige planer og tiltak som ser vann, avløp og arealbruk i sammenheng.

Alle vannforekomster med uttak av drikkevann skal være beskyttet mot forurensning.

Sammen om vannet

VANN

Vannverkseiere 👍

Planleggere 👍

Politikere 👍

Myndigheter 👍

Næringslivet 👍

Innbyggerne 👍

Hva er et vannforsyningsystem?

Vanntilsigsområde

Råvannskilde (kilde)

Vannbehandlingsanlegg

Distribusjonssystem

Eierstruktur:

Kommune

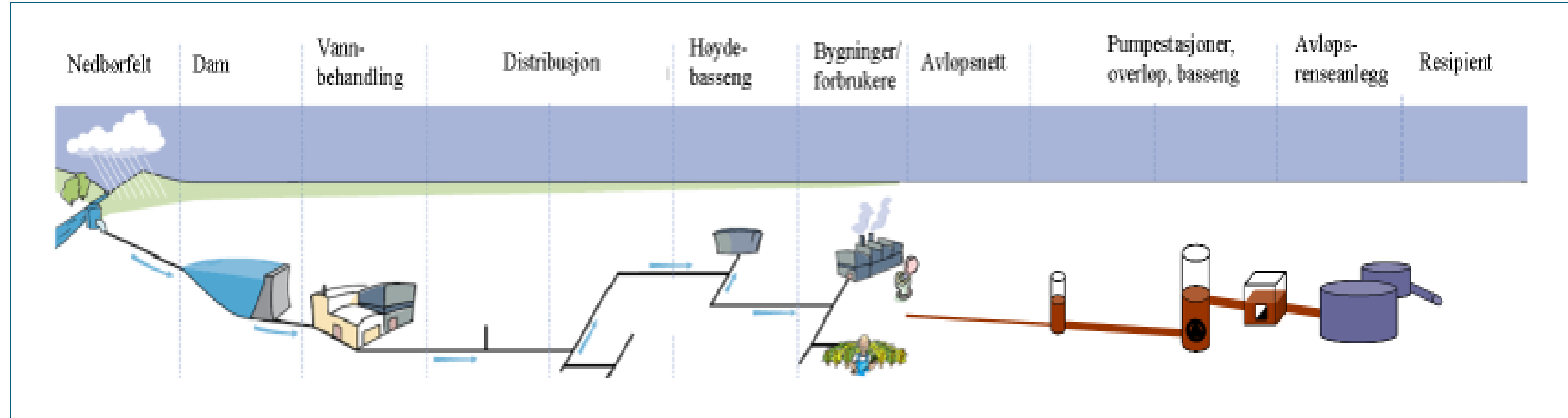
Interkommunale selskap (IKS)

Andelslag (privat)

Grunneier o.l.

Husk:

Kommunen er ofte både vannverkseier og planmyndighet

**En robust vannforsyning
er avgjørende for
samfunnssikkerheten**

Kommunen må planlegge for nok og trygt drikkevann

- Sikre leveringssikkerhet (levere vann til enhver tid)
- Hele vannforsyning er kritisk infrastruktur
- Vannkilder med nedslagsfelt og tilsigsområde må gis beskyttelse - også reservekilder og mulige fremtidige kilder
- Beskytte mot mulig forurensende aktivitet/tiltak
- Ivareta drikkevannshensynet også når arealbruken er under press
- Sikre drikkevannskapasitet ved fortetting og utvidelser
- Planlegg for robuste løsninger (klimaendringer)
 - også plan for håndtering av overvann

Eierskap

Hvem skal eie og drifte vannforsyningene?

Drikkevannsforskriften: Beskyttelsestiltak

Vannverkseierens ansvar (§ 12)

- Sikre at drikkevannet beskyttes mot forurensning.
- Planlegge nødvendige tiltak for å beskytte vanntilsigsområdet og råvannskilden.
- Gjennomføre aktuelle beskyttelsestiltak.
- Informere berørte kommuner ved behov for tiltak som krever oppfølging etter § 26.
- Informere allmennheten om forbudet mot forurensning, der dette er relevant. Dette kan for eksempel gjøres med oppslag i vanntilsigsområdet.

Kommunens plikter (§ 26)

- I samsvar med folkehelseloven kapittel 2 ta drikkevannshensyn når den utarbeider arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplaner, samt når den gir tillatelser etter relevant regelverk.
- Ta initiativ til interkommunalt plansamarbeid for å ivareta drikkevannshensynet.
- I samarbeid med vannverkseieren vurdere behovet for restriksjoner for å beskytte råvannskilder og vanntilsigsområder. Dette gjelder også i forbindelse med planarbeid etter plan- og bygningsloven.

PLANEN MÅ INNEHOLDE:

Hensynssoner for råvannskilder, vanntilsigsområde og infrastruktur med relevante og tilstrekkelige bestemmelser, både tiltak etter PBL og begrensning på aktivitet for allmennheten.

jf. PBL §11-7 nr.6, §11-8 a), b) og d), § 11-9 nr. 3 og 4 og § 11-11.
(Hensynssoner registreres i kart med H110, H120, H190).

Hensynssoner med bestemmelser for reservevannforsyninger og/eller framtidige vannforsyninger.

jf. PBL §11-7 nr.6, §11-8 a), b) og d), § 11-9 nr. 3 og 4 og § 11-11.
(Hensynssoner registreres i kart med H110, H120, H190).

Bestemmelser som sikrer helhetlig planlegging i nye og/eller reviderte reguleringsplaner, og det sikres helhetlige løsninger for vann, avløp og overvann.

jf. PBL § 3-1 i)

Bestemmelser om at eierskap til vann- og avløpsanlegg må være med i reguleringsplaner.

jf. Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg §§ 1 og 2.

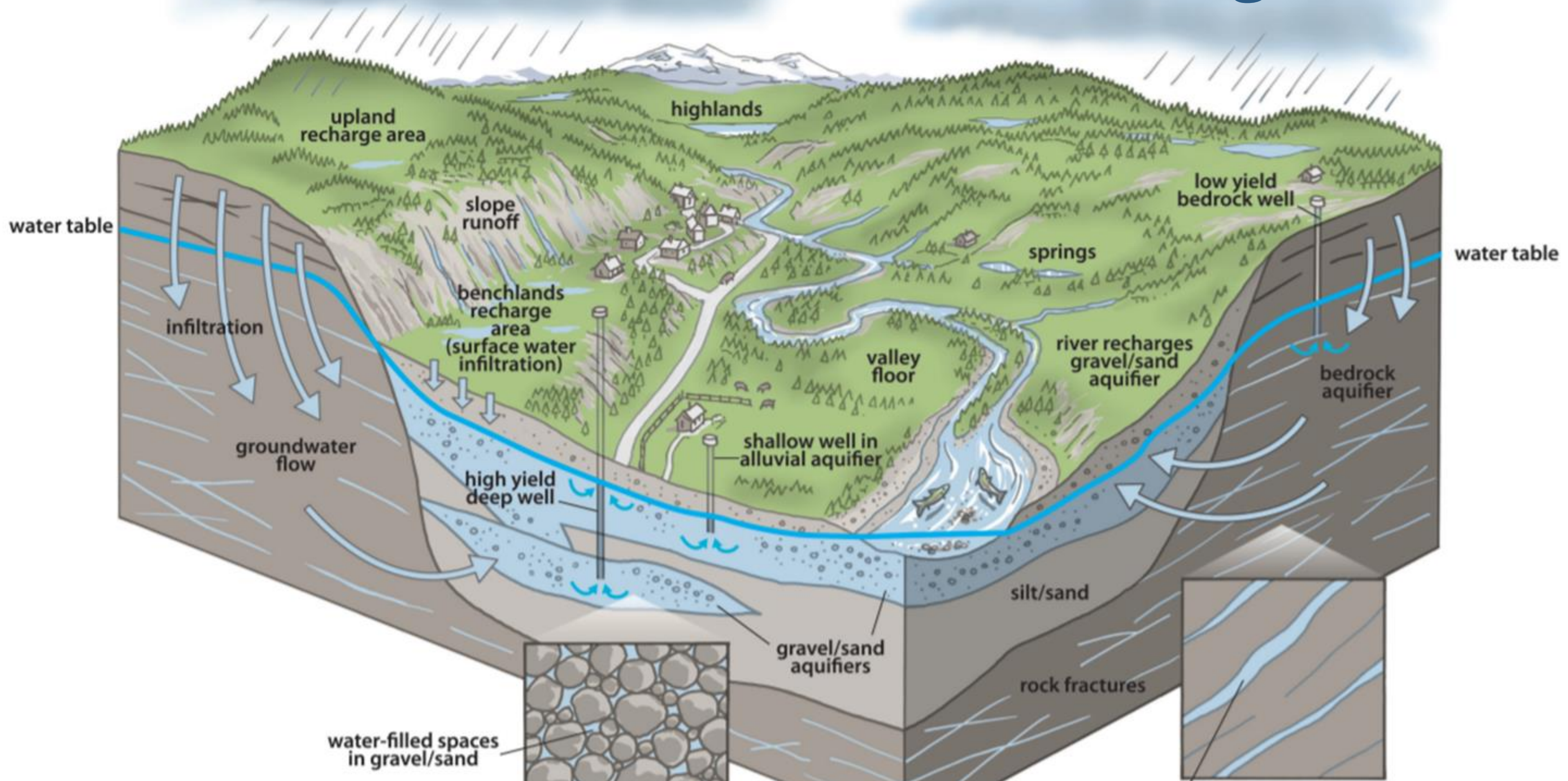
Hovedplan VAO -

som kommunedelplan

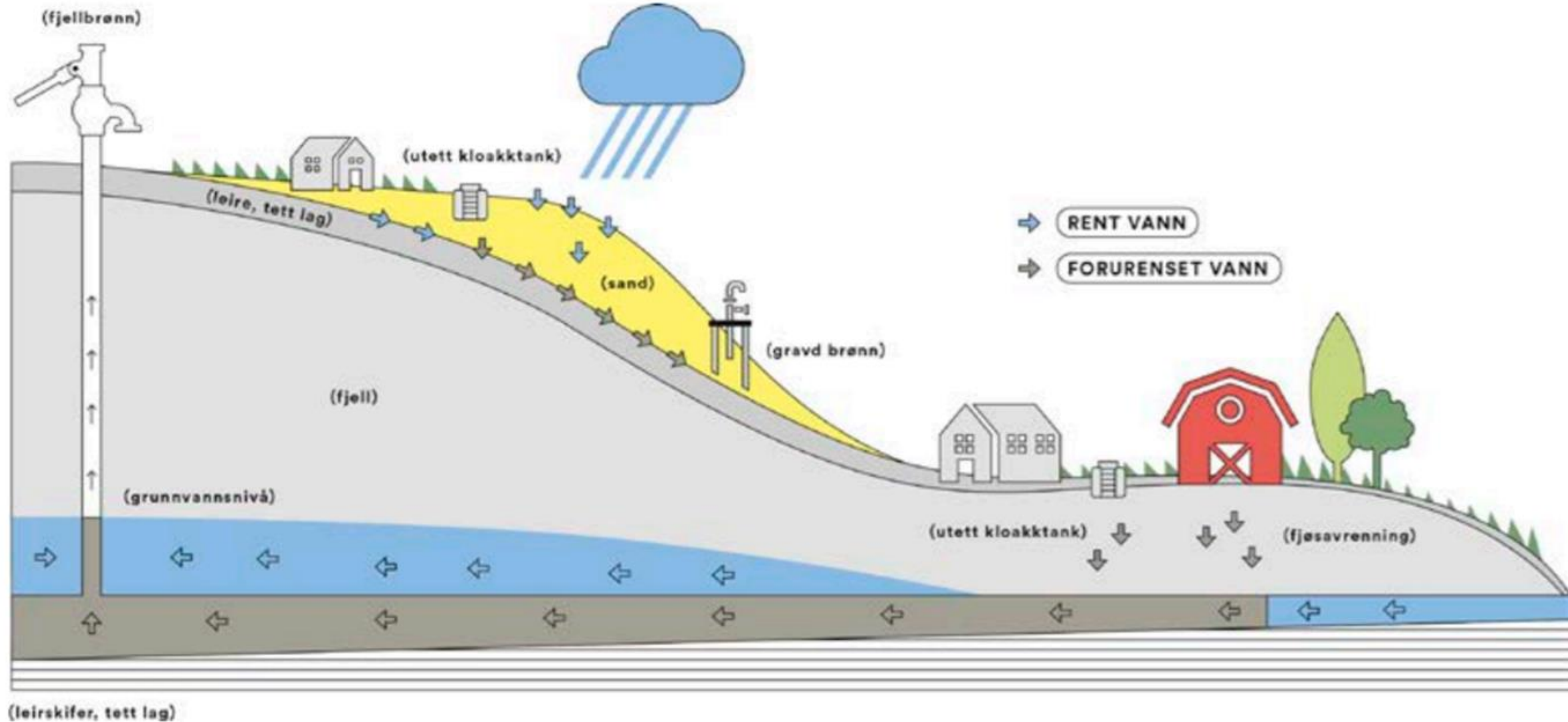
Hovedplanen skal bidra til å gjennomføre de strategier som kommuneplanens samfunnsdel og arealdel legger opp til.

“Drikkevannsakviferer” i Norge

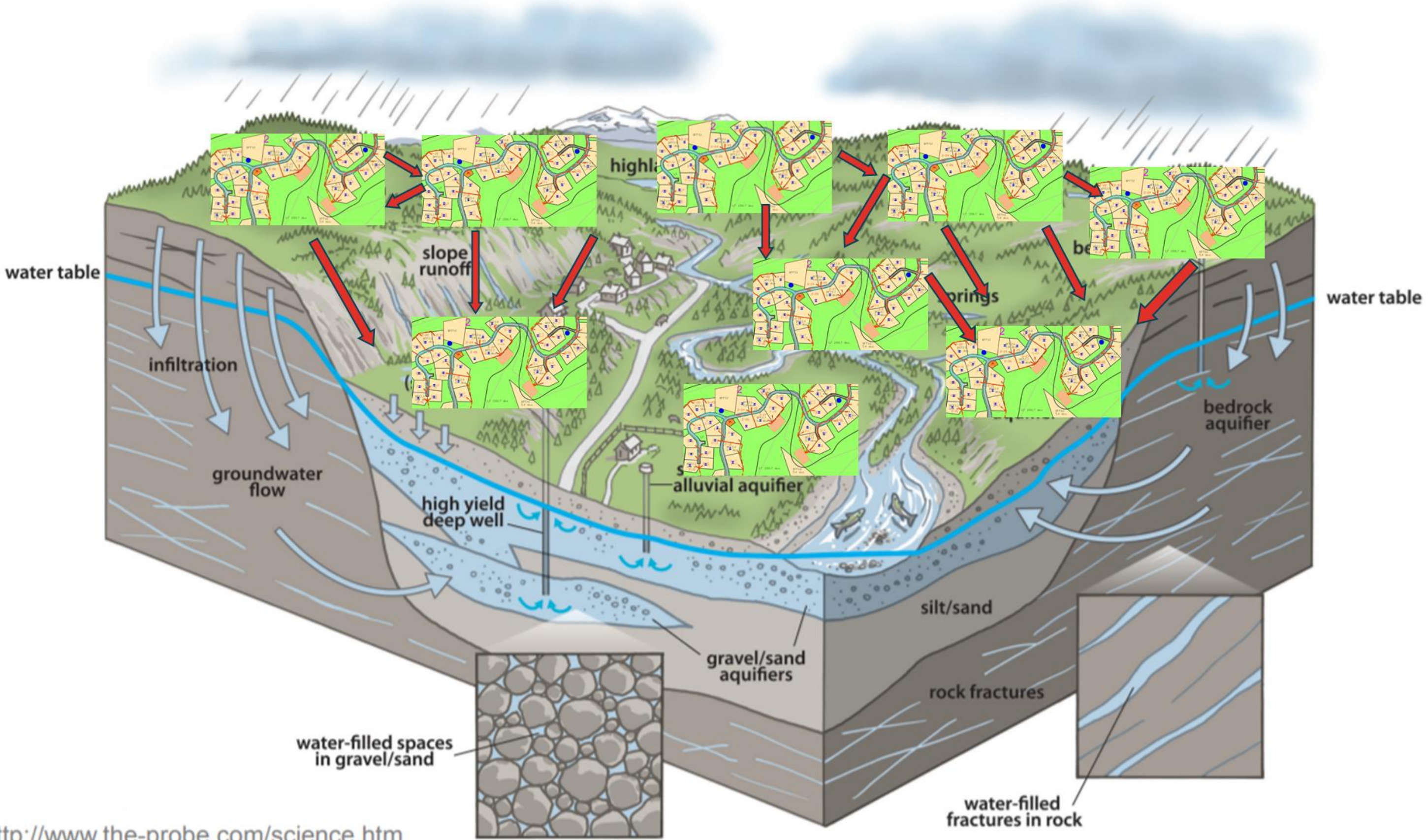

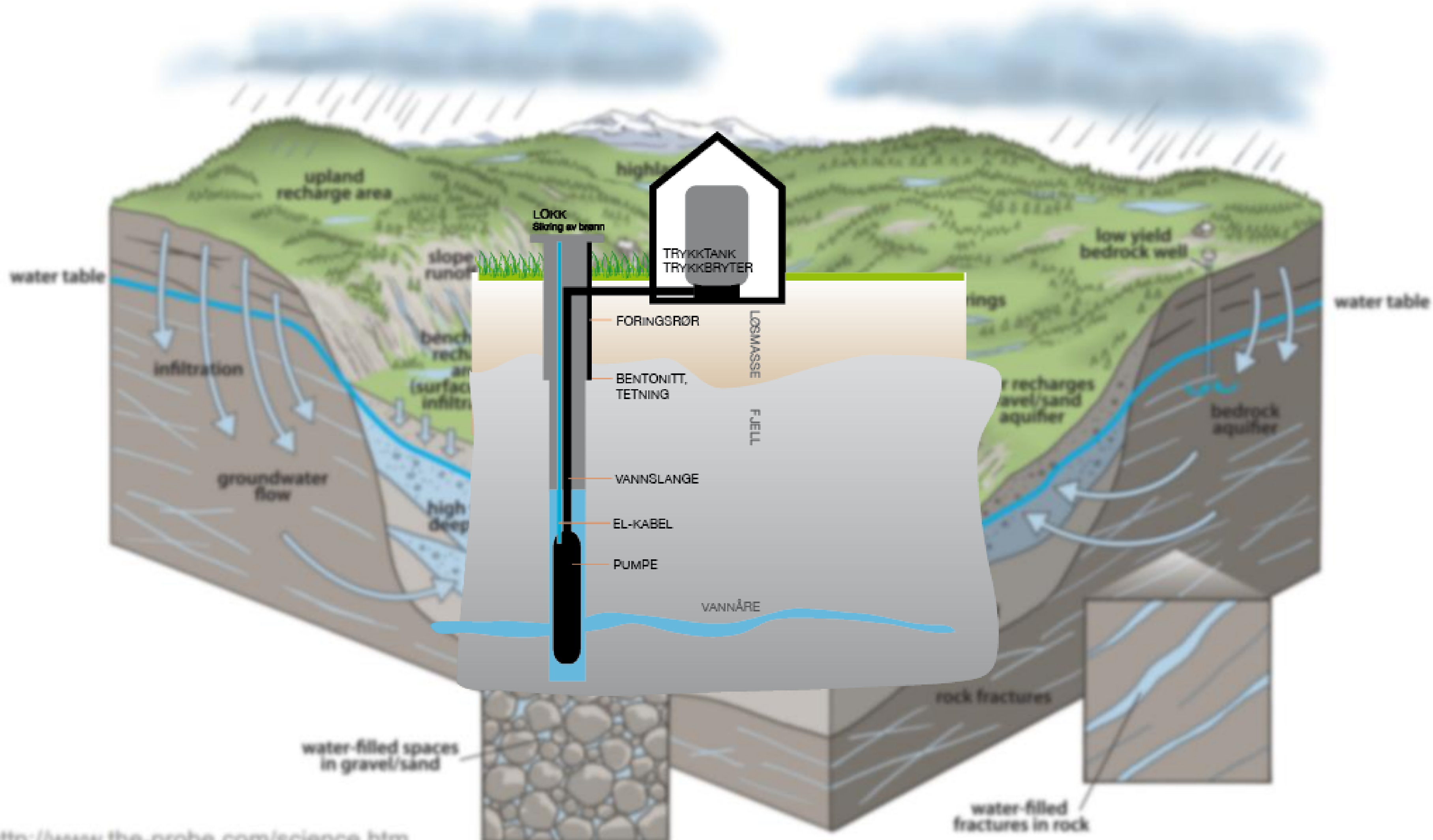
Vannrapport 127 - Vannforsyning og helse

(leirskifer, tett lag)

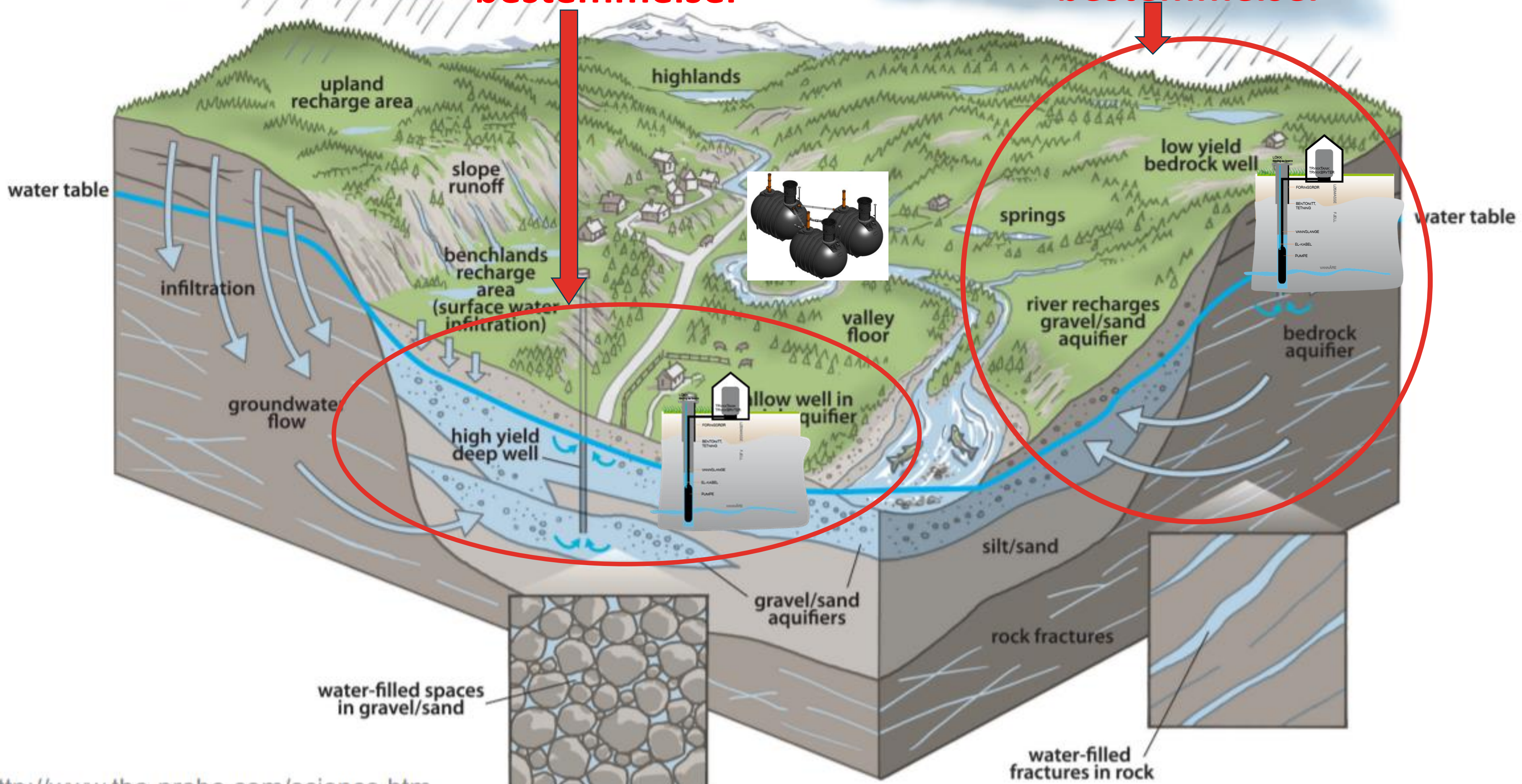
Helhetlig plan ? – behov for en hovedplan VAO?

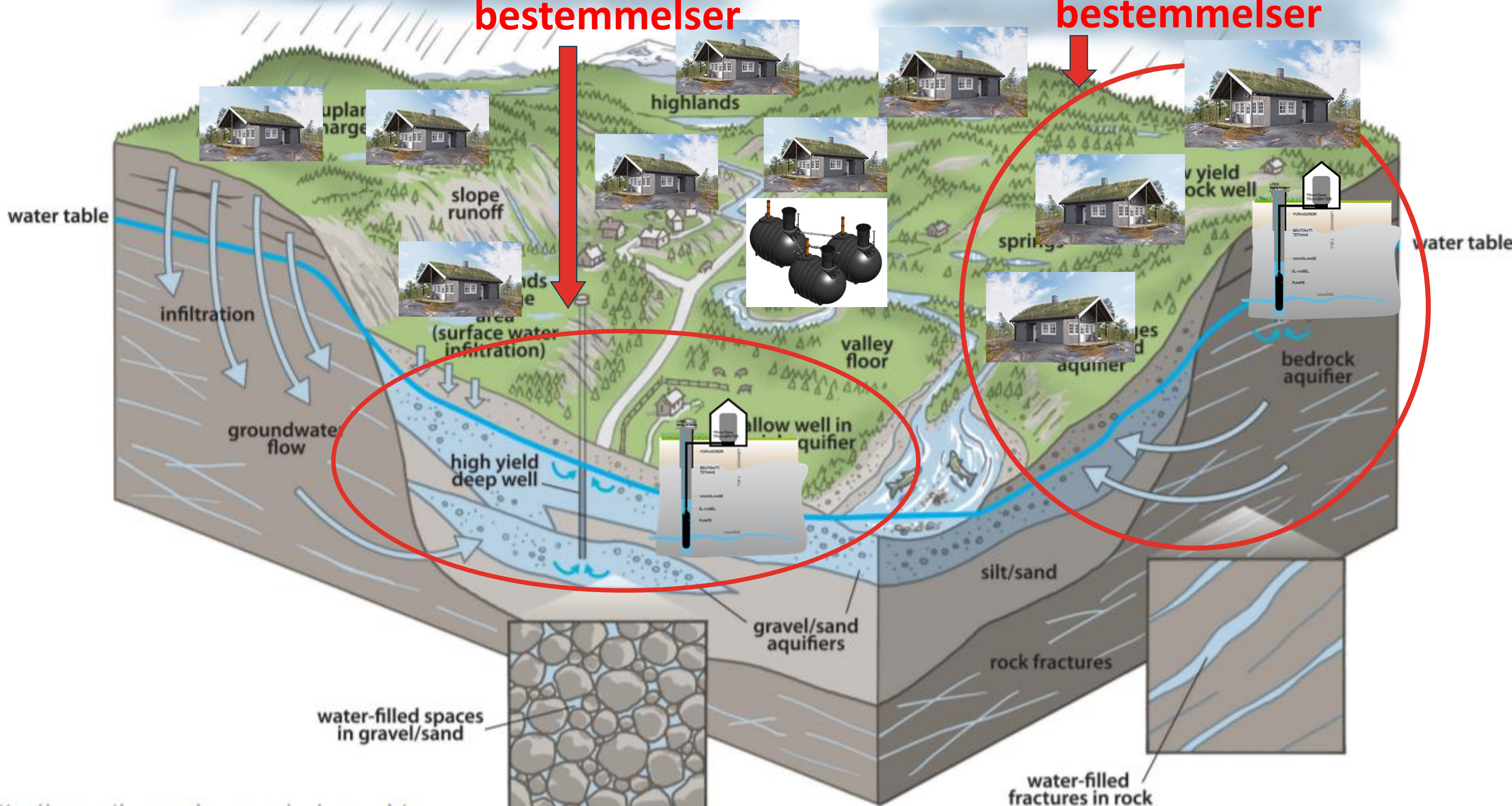
Hensynsone med bestemmelser

Hensynsone med bestemmelser

Hensynsone med bestemmelser

Hensynsone med bestemmelser

Tips!

Den helhetlige planleggingen skal:

- sikre nok og trygt vann til alle i kommunen
- følge nasjonale mål for vann og helse
- følge kommunens “Hovedplan VAO”
- sikre drikkevannet gjennom rekkefølgekrav i plan

Forhold som kan påvirke drikkevannskilder

EKSEMPLER

- Samfunnsaktiviteter - bolig- og hytteutbygging, veg/transport
- Forventede klimaendringer
- Utslipp av avløpsvann
- Skogbruk, jordbruk og husdyrhold
- Fritid og rekreasjon
- Næringsvirksomhet/industri - asfaltverk, batterifabrikk, datalagring
- Fyllinger, deponier, lager, masseuttak
- Vindmøller, kraftlinjer
- Uforutsette hendelser – eks. ulykker og uhell, utslipp, lekkasjer

Ulike kilder trenger **ulik beskyttelse**

Ferdseil rundt og på kilden - forbud mot:

Motorisert
kjøretøy

Camping

Fisking

Bading

Større
arrangementer

Bruk av visse arealer i nedbørfeltet:

Byggestopp

Samferdseil

Eksempler på

forbud og begrensninger for å beskytte drikkevannskilder

Sikring av
avløpsledninger
(doble rør), ikke
punktutslipp og
infiltrasjon

Rensing av kloakk
eller tilkobling til
offentlig avløpsnett,
utedo stoppes

Masseuttak:
stoppes

Husdyrhold
stoppes

Sikring av
oljetanker

Begrense
jordbruksaktiviteter
(gjødsel, kloakkslam,
plantevernmidler,
avrenning mv.)

Veitrafikk: krav om at
avrenning avskjæres
og behandles, sikring
mot utforkjøring

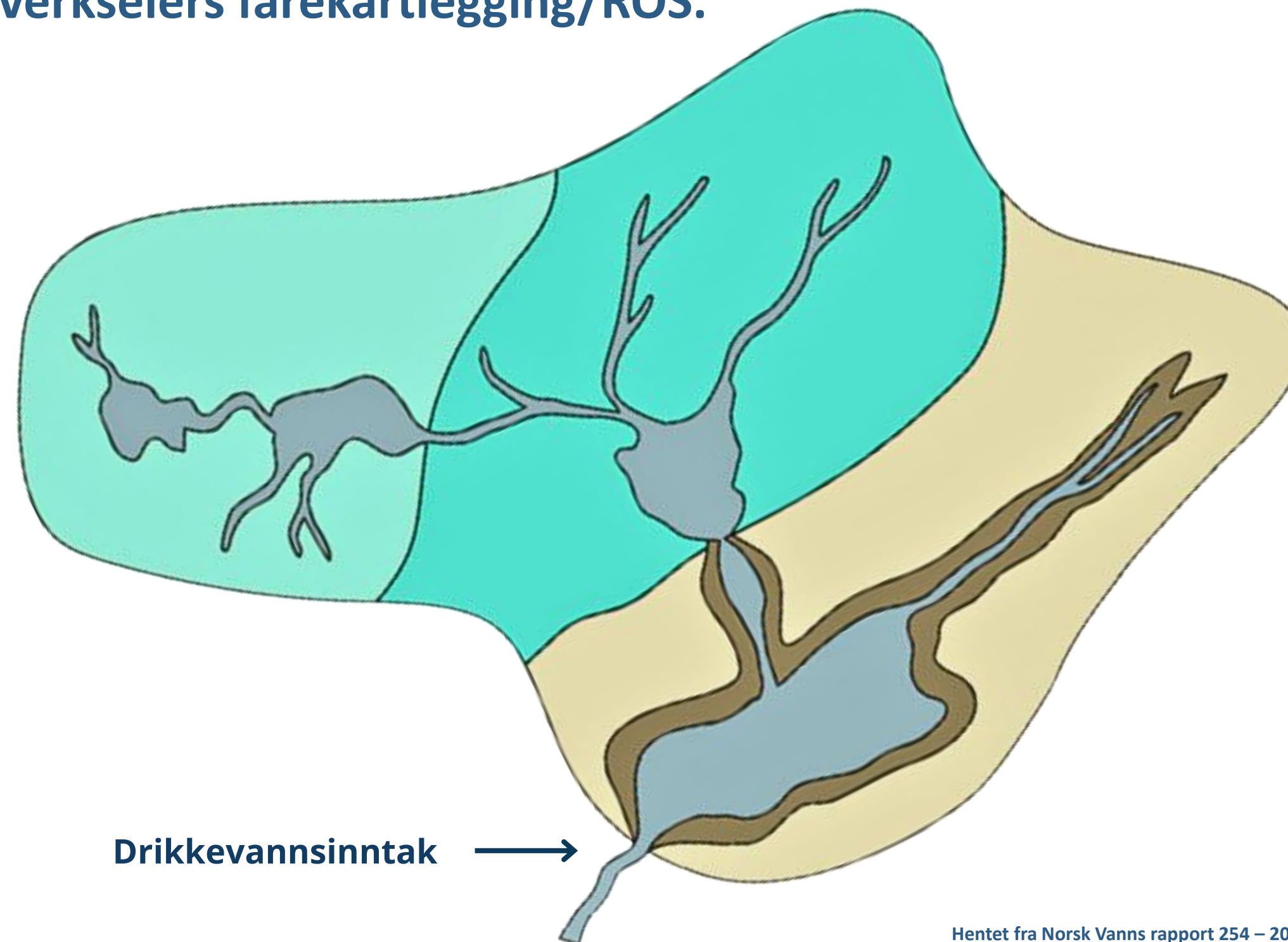
Begrense skogsdrift,
drivstofflager, fylling
av drivstoff, ikke
barking av større
omfang

Hensynssone med soneinndeling

Ulike soner har ofte ulike bestemmelser, basert på vannverkseiers farekartlegging/ROS.

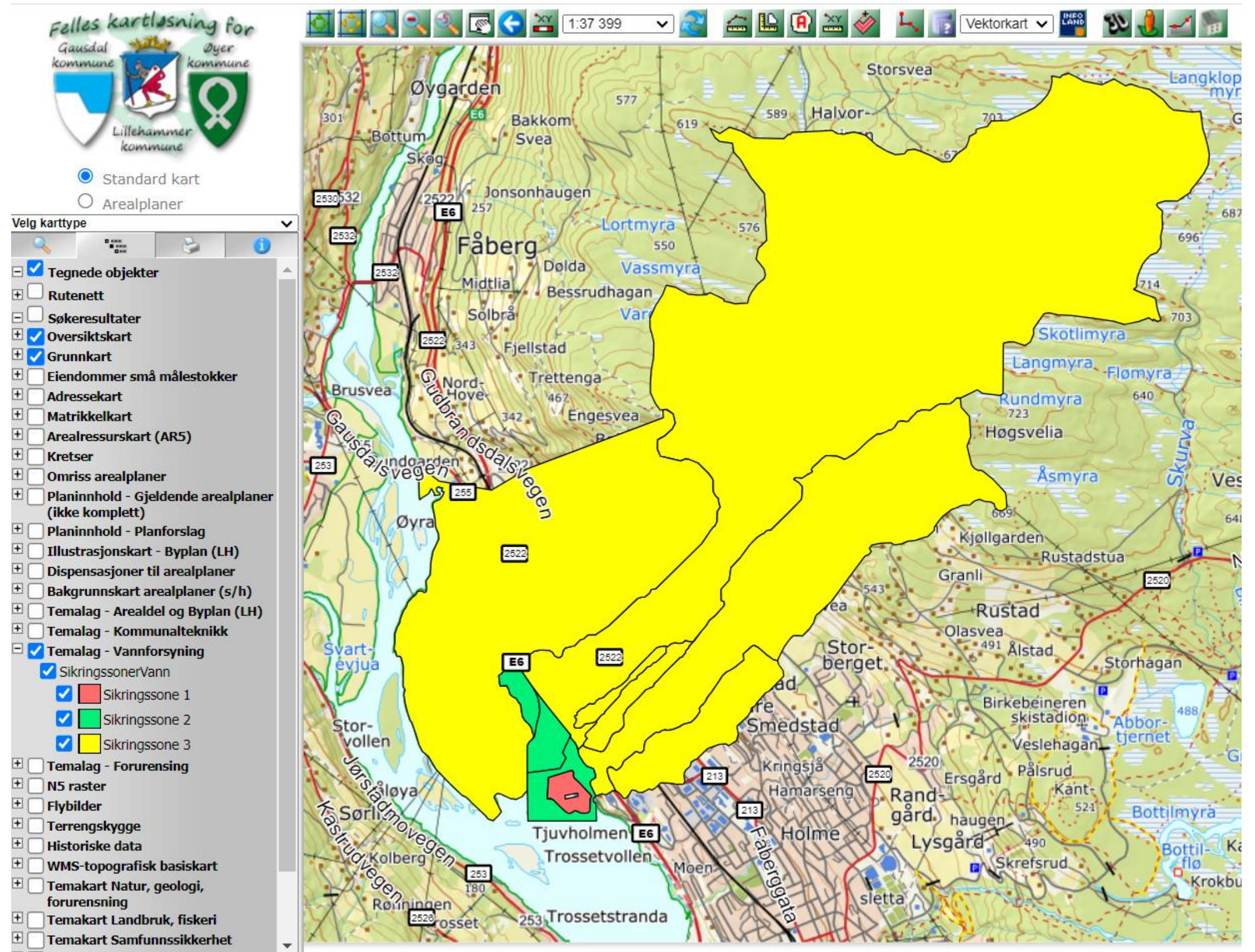
- Sone 0
- Sone 1
- Sone 2a
- Sone 2b

Hentet fra Norsk Vanns rapport 254 – 2020

Hensynssone med soneinndeling

Eksempel på soneinndeling grunnvannsforsyning

Bestemmelser til hensynssoner

Hensynsone med bestemmelser

Vannforekomster som benyttes til vannforsyning må beskyttes mot forurensing med hensynssoner med tilhørende planbestemmelser.

Har deres kommune beskyttet alle vannkildene med hensynssone med bestemmelser?

Har kommunen vært i kontakt med private vannverk slik at også de blir beskyttet?

Hensynssone/klausuleringer

- hensynssoner med bestemmelser er førende for hvordan arealene i kommunen skal benyttes og kan påvirke et større geografisk område
- klausuleringsbestemmelser kan være gamle og ikke alltid tilpasset dagens forhold. Klausulering er en privat rettslig avtale mellom to parter, typisk mellom vannverkseier og grunneier.

Slike bestemmelser gjelder ikke for allmenheten og den allmenne ferdselen i det klausulerte området.

Hvordan skrive

Forbud mot aktivitet i nedbørsfeltet

EKSEMPLER HENTET FRA KOMMUNER

For allmenhetens aktiviteter, gjelder følgende for enhver som ferdes eller oppholder seg innenfor bestemmelsesområdene:

- Det er ikke tillatt å sette opp telt, hengekøye, bobil, campingvogn eller på annen måte slå leir.*
- Det er ikke tillatt å bade eller på annen måte oppholde seg i vann. Dette gjelder også husdyr.*
- Det er ikke tillatt å slå seg ned (raste) nærmere enn 50 meter fra helt eller delvis isfrie innsjøer, elver og bekker.*

-
- *Det er ikke tillatt å fiske, pilke, krepse, vade, benytte båt eller andre framkomstmidler i vann, vaske gjenstander, eller utføre lignende aktiviteter i innsjøer, elver og bekker.*
 - *Det er ikke tillatt å slippe ut helseskadelige væsker og stoffer fra biler, campingvogner eller lignende. Forbudet omfatter for eksempel vask, reparasjoner og oljeskift av maskiner og kjøretøy.*
 - *Husdyr skal ikke gå løse når de er nærmere enn 50 m fra innsjø, elver og bekker. Hund skal holdes i bånd nærmere vannkanten enn 50 meter. Avføring etter hund skal innenfor sonen på 50-meter samles opp og bringes ut av virkeområdet.*

Hvordan skrive

Andre forbud i nedbørsfeltet

- *Det er forbudt å å lagre oljeprodukter, drivstoff , kjemikalier og lignende stoffer, som kan medføre fare for forurensning i en sone på 50-meter fra vannet.*
- *Det kan settes opp låsbar bom på alle veier inn i nedbørsfeltet.*
- *Det er forbudt med badestamp og tilsvarende installasjoner i en sone på 50-meter fra vannet.*
- *Avvirkning av skog i nedbørsfeltet skal koordineres med vannverkseier og skogeier plikter å forebygge avrenning til kilden.*
- *Fritidsboliger skal ha utslippsfrie toalettløsninger, forbrenningstolett eller annen løsning. Vannklosett er ikke tillatt.*

BERGEN KOMMUNE

Drikkevannskilde

Drinking water

Du er nå i område for byens vannforsyning. Disse vannene og områdene rundt dem er underlagt restriksjoner for å trygge vannkvaliteten.

Vi ber publikum ta hensyn til følgende forbud:

Bading
Gjelder også hunder

Swimming

Fisking

Fishing

Telting, leirslagning,
større stevner

Camping

Bruk av båt

Use of boat

Riding i terrenget og på
bestemte veier/stier

Riding

Vi trenger din hjelp til å hindre forurensing av drikkevannet vårt. Henvendelser rettes til vår døgnbemannede vaktsentral

55 56 78 15/55 29 11 10.

We thank you for not polluting our drinking water

God tur videre!

VA-1A

Vann- og avløpsetaten • www.bergenvann.no

Mattilsynet kan fremme innsigelse når

Planen ikke ivaretar nasjonale og regionale interesser innenfor våre sektorområder.

Mangler utredning av saksområde.

Mangler fastsatt hensynsone for drikkevann og/eller tydelige bestemmelser.

Området har for liten kapasitet eller utrygt drikkevann.

Vi kan varsle innsigelse hvis innspillene våre til varsel om oppstart ikke er fulgt opp videre

HÅNDHEVING av bestemmelsene

Kommunen skal forfølge ulovligheter

Kommunen skal forfølge overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

PBL § 32-1. Plikt til å forfølge ulovligheter

Det er forbudt å forurense drikkevann. Forbudet omfatter alle aktiviteter, fra vanntilsigsområdet til tappepunktene, som medfører fare for at drikkevannet blir forurenset.

Jf. Drikkevannsforskriften § 4. Forurensning.

Se også veilederen til forskriften

BRUKERINTERESSER I KONFLIKT

Utslipp av grisemøkk i Norsjø – ber folk koke vannet

Kloakk fra Froland truer drikkevannet

Fant asfaltrester ved drikkevann – anmelder grunneier

Disse bildene viser en fylling av forurensende masse ved Tronstadvann, en viktig drikkevannskilde for Kristiansand, Søgne og Songdalen.

OPPSUMMERING

- 1 Etabler en god hovedplan VAO - sikre helheten
- 2 Beskytt store og små vannforsyninger
- 3 Inkluder vannverkseiere tidlig – også fra annen kommune
- 4 Send plansaker tidlig til Mattilsynet
- 5 Bruk planforum – kontakt lokalt Mattilsyn
- 6 Fastsett tilstrekkelige hensynsoner
- 7 Knytt bestemmelser til hensynssonene
- 8 Beskriv tydelig hva som er tillatt og ikke
- 9 Ta drikkevannshensyn når planene revideres
- 10 Ta drikkevannshensyn for framtidige vannkilder

TAKK

for at du fulgte dette nettseminaret!

Kontakt oss gjerne!

mattilsynet.no

post@mattilsynet.no

22 40 00 00

